

Rada
Unii Europejskiej

Bruksela, 31 lipca 2025 r.
(OR. en)

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2025/0244 (NLE)

11315/25
ADD 1

COPEN 202
DROIPEN 79
JAI 1042
ENV 704
RELEX 1009

PISMO PRZEWODNIE

Od:	Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)
Data otrzymania:	29 lipca 2025 r.
Do:	Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej
Nr dok. Kom.:	COM(2025) 434 annex
Dotyczy:	ZAŁĄCZNIKI do wniosku dotyczącego decyzji Rady w sprawie zawarcia, w imieniu Unii Europejskiej, konwencji Rady Europy o ochronie środowiska poprzez prawo karne

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2025) 434 annex.

Załącznik: COM(2025) 434 annex

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 29.7.2025 r.
COM(2025) 434 final

ANNEXES 1 to 2

ZALĄCZNIKI

do

wniosku dotyczącego decyzji Rady

**w sprawie zawarcia, w imieniu Unii Europejskiej, konwencji Rady Europy o ochronie
środowiska poprzez prawo karne**

134. sesja Komitetu Ministrów

(Luksemburg, 13–14 maja 2025 r.)

Konwencja Rady Europy o ochronie środowiska poprzez prawo karne

PREAMBUŁA

Państwa członkowskie Rady Europy i pozostali sygnatariusze niniejszej konwencji, przywołując deklarację z Reykjavíku, przyjętą podczas 4. szczytu szefów państw i rządów Rady Europy (Reykjavík, 16–17 maja 2023 r.), w której szefowie państw i rządów Rady Europy zadeklarowali swoje zaangażowanie we wzmocnienie prac Rady Europy dotyczących aspektów środowiskowych praw człowieka, w identyfikację wyzwań dla praw człowieka związanych z potrójnym kryzysem planetarnym – zanieczyszczeniem, zmianą klimatu i utratą różnorodności biologicznej – oraz w przyczynianie się do opracowania wspólnej odpowiedzi na te wyzwania;

przywołując Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (ETS nr 5, 1950) i protokoły do tej konwencji, Konwencję o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (ETS nr 104, 1979) oraz konwencję krajobrazową Rady Europy (ETS nr 176, 2000);

uwzględniając Europejską konwencję o ekstradycji (ETS nr 24, 1957) i protokoły do tej konwencji, Europejską konwencję o pomocy prawnej w sprawach karnych (ETS nr 30, 1959) i protokoły do tej konwencji, Europejską konwencję o międzynarodowej ważności wyroków karnych (ETS nr 70, 1970), Europejską konwencję o przekazywaniu ścigania w sprawach karnych (ETS nr 73, 1972), Prawnokarną konwencję o korupcji (ETS nr 173, 1999), Konwencję o cyberprzestępczości (ETS nr 185, 2001) i protokoły do tej konwencji oraz Konwencję Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu (CETS nr 198, 2005);

uwzględniając Konwencję o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych (ETS nr 108, 1981) oraz Protokół zmieniający Konwencję o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych (CETS nr 223, 2018);

przywołując następujące zalecenia Komitetu Ministrów dla państw członkowskich Rady Europy: zalecenie nr R (88) 18 w sprawie odpowiedzialności przedsiębiorstw posiadających osobowość prawną za przestępstwa popełnione w ramach wykonywania ich działalności, zalecenie nr R (96) 8 w sprawie polityki kryminalnej w Europie w czasach zmian, zalecenie Rec(2001)11 w sprawie zwalczania przestępczości zorganizowanej, zalecenie CM/Rec(2014)7 w sprawie ochrony osób zgłaszających nieprawidłowości, zalecenie CM/Rec(2022)9 w sprawie ochrony świadków i osób współpracujących z wymiarem

sprawiedliwości oraz zalecenie CM/Rec(2022)20 w sprawie praw człowieka i ochrony środowiska;

przywołując Rezolucję (77) 28 Komitetu Ministrów Rady Europy w sprawie wkładu prawa karnego w ochronę środowiska;

przywołując rezolucję Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy 2398 (2021) i zalecenie nr 2213 (2021) „Addressing issues of criminal and civil liability in the context of climate change” [„Rozwiązanie kwestii odpowiedzialności karnej i cywilnej w kontekście zmiany klimatu”], rezolucję nr 2477 (2023) i zalecenie nr 2246 (2023) „Environmental impact of armed conflicts” [„Wpływ konfliktów zbrojnych na środowisko”] oraz zalecenie nr 2272 (2024) „Mainstreaming the human right to a safe, clean, healthy and sustainable environment with the Reykjavik process” [„Włączenie prawa człowieka do bezpiecznego, czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska za sprawą procesu z Reykjaviku”], w których wzywa się do uznania ekobójstwa, które jest już objęte prawem niektórych państw członkowskich Rady Europy i jest przedmiotem dyskusji na szczeblu międzynarodowym;

uwzględniając orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które ustanawia ważne standardy w zakresie ochrony praw człowieka i środowiska;

uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1203 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne i zastępującą dyrektywy 2008/99/WE i 2009/123/WE;

mając na uwadze Ramową konwencję Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (1992) oraz Konwencję o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (1998);

mając na uwadze Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej (2000) oraz Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji (2003);

mając na uwadze Konwencję o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem (CITES) (1973) oraz Konwencję ONZ o różnorodności biologicznej (1992);

mając na uwadze Międzynarodową konwencję o zapobieganiu zanieczyszczaniu morza przez statki (MARPOL, 1973) i protokoły do tej konwencji, Międzynarodową konwencję o bezpieczeństwie życia na morzu (konwencja SOLAS, 1974), Konwencję Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS, 1982), Konwencję o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych (1992) oraz Międzynarodową konwencję o bezpiecznym i ekologicznie racjonalnym recyklingu statków (2009);

mając na uwadze Konwencję o ochronie fizycznej materiałów jądrowych oraz zmianę do niej (1979), Konwencję w sprawie transgranicznego zanieczyszczania powietrza na dalekie odległości (1979), Protokół montrealski w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową (1987), Konwencję bazylejską o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych (1989), Konwencję o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym (1991), Konwencję bezpieczeństwa jądrowego (1994), Wspólną konwencję bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i bezpieczeństwa w postępowaniu z odpadami promieniotwórczymi (1997), Konwencję sztokholmską w sprawie trwałych zanieczyszczeń organicznych (2001) oraz Konwencję z Minamaty w sprawie rtęci (2013);

przywołując zasady zawarte w deklaracji Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie ochrony środowiska (1972) oraz w przyjętej przez ONZ Deklaracji z Rio w sprawie środowiska i rozwoju (1992);

przywołując Porozumienie paryskie, przyjęte na 21. sesji Konferencji Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu (COP 21) w dniu 12 grudnia 2015 r. i otwarte do podpisu w dniu 22 kwietnia 2016 r., pakt klimatyczny z Glasgow, przyjęty na COP 26, wynik pierwszego globalnego przeglądu, przyjęty na COP 28, oraz globalne ramy różnorodności biologicznej z Kunmingu/Montrealu, przyjęte przez strony Konwencji o różnorodności biologicznej w dniu 18 grudnia 2022 r.;

przywołując następujące rezolucje Zgromadzenia Ogólnego Organizacji Narodów Zjednoczonych: A/RES/75/196 z dnia 16 grudnia 2020 r., zatytułowaną „Strengthening the United Nations crime prevention and criminal justice programme, in particular its technical cooperation capacity” [„Wzmocnienie programu Narodów Zjednoczonych w zakresie zapobiegania przestępczości i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, w szczególności jego zdolności w zakresie współpracy technicznej”]; A/RES/76/185 z dnia 16 grudnia 2021 r., zatytułowaną „Preventing and combating crimes that affect the environment” [„Zapobieganie przestępstwom mającym wpływ na środowisko i ich zwalczanie”]; A/RES/76/300 z dnia 28 lipca 2022 r., zatytułowaną „The human right to a clean, healthy and sustainable environment” [„Prawo człowieka do czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska”]; oraz A/RES/77/325 z dnia 25 sierpnia 2023 r., zatytułowaną „Tackling illicit trafficking in wildlife” [„Zwalczanie nielegalnego handlu dziką fauną i florą”];

przywołując następujące rezolucje Rady Gospodarczej i Społecznej Organizacji Narodów Zjednoczonych: rezolucję 2013/40 z dnia 25 lipca 2013 r. „Crime prevention and criminal justice responses to illicit trafficking in protected species of wild fauna and flora” [„Reagowanie w zakresie zapobiegania przestępczości i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych na nielegalny handel chronionymi gatunkami dzikiej fauny i flory”], rezolucję 2008/25 z dnia 24 lipca 2008 r. „International cooperation in preventing and combating illicit international trafficking in forest products, including timber, wildlife and other forest biological resources” [„Współpraca międzynarodowa w zakresie zapobiegania nielegalnemu międzynarodowemu handlowi produktami leśnymi, w tym drewnem, dziką fauną i florą oraz innymi biologicznymi zasobami leśnymi, oraz w zakresie zwalczania takiego handlu”] oraz rezolucję 1996/10 z dnia 23 lipca 1996 r. „The role of criminal law in the protection of the environment” [„Rola prawa karnego w ochronie środowiska”];

przywołując Deklarację z Kioto w sprawie poprawy zapobiegania przestępczości, wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych i praworządności: w kierunku realizacji Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, którą to deklarację przyjęto na XIV Kongresie ONZ na temat Zapobiegania Przestępczości i Wymiaru Sprawiedliwości w Sprawach Karnych, zorganizowanym w Kioto (Japonia) w dniach 7–12 marca 2021 r.;

przywołując następujące rezolucje Konferencji Stron Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej: rezolucję 11/3 z października 2022 r., zatytułowaną „Outcomes of the joint thematic discussion of the Working Group of Government Experts on Technical Assistance and the Working Group on International Cooperation on the application of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime for preventing and combating transnational organized crimes that affect the environment” [„Wyniki wspólnej dyskusji tematycznej Grupy Roboczej Ekspertów Rządowych ds. Pomocy Technicznej i Grupy Roboczej ds. Współpracy Międzynarodowej na temat stosowania Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej

przestępczości zorganizowanej w celu zapobiegania i zwalczania transgranicznej przestępczości zorganizowanej mającej wpływ na środowisko”], rezolucję 31/1 z maja 2022 r. Komisji ds. Zapobiegania Przestępczości i Wymiaru Sprawiedliwości Sądownictwa Karnego, zatytułowaną „Strengthening the international legal framework for international cooperation to prevent and combat illicit trafficking in wildlife” [„Wzmocnienie międzynarodowych ram prawnych współpracy międzynarodowej w celu zapobiegania nielegalnemu handlowi dziką fauną i florą i zwalczania go”] oraz rezolucję 10/6 z października 2020 r., zatytułowaną „Preventing and combating crimes that affect the environment falling within the scope of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime” [„Zapobieganie przestępstwom mającym wpływ na środowisko objętym zakresem Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej i ich zwalczanie”];

uznając główną rolę i odpowiedzialność państw w określaniu ich polityk i strategii zapobiegania przestępstwom przeciwko środowisku i ich zwalczania;

uwzględniając istniejące badania dotyczące kosztów przestępstw przeciwko środowisku;

uznając, że działania w ramach zorganizowanej przestępczości przeciwko środowisku utrudniają i niweczą wysiłki podejmowane przez państwa na rzecz ochrony środowiska, propagowania praworządności oraz osiągnięcia zrównoważonego rozwoju;

uznając, że przestępstwa przeciwko środowisku mają negatywny wpływ na gospodarkę, zdrowie publiczne, bezpieczeństwo ludzi, bezpieczeństwo żywnościowe, źródła utrzymania i siedliska;

uznając zasadniczą rolę skutecznej współpracy międzynarodowej w zapobieganiu przestępstwom przeciwko środowisku i ich zwalczaniu oraz, w tym celu, doceniając znaczenie podejmowania kwestii międzynarodowych wyzwań i barier utrudniających taką współpracę, rozwiązywania takich wyzwań i usuwania takich barier oraz skutecznego reagowania na nie;

uznając również istotny wkład innych odpowiednich zainteresowanych stron, w tym sektora prywatnego, społeczeństwa obywatelskiego, organizacji pozarządowych, mediów, środowiska akademickiego i naukowego, w zapobieganie przestępstwom przeciwko środowisku i ich zwalczanie;

uznając również, że w dziedzinie ochrony środowiska ważną rolę w podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie kwestii dotyczących środowiska oraz w obszarze zapobiegania przestępstwom przeciwko środowisku i ich wykrywania odgrywa społeczeństwo obywatelskie, w tym organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną środowiska;

uznając znaczenie stosowania należytej staranności przez osoby prawne w celu zapewnienia ochrony środowiska i zapobiegania przestępstwom przeciwko środowisku;

uznając, że przestępstwa przeciwko środowisku w coraz większym stopniu wywołują skutki eksterytorialne i przybierają formę międzynarodowego nielegalnego obrotu, co – w połączeniu z nasilającymi się zjawiskami degradacji środowiska (zmianą klimatu, utratą bioróżnorodności, wyczerpywaniem się zasobów naturalnych, niszczeniem siedlisk itp.) – uzasadnia potrzebę ustanowienia ogólnych minimalnych standardów prawa karnego we wspólnych, skoordynowanych międzynarodowych ramach działania;

uznając, że przestępstwa przeciwko środowisku mogą przybierać różne formy, które prawo powinno w sposób jasny, skuteczny i proporcjonalny identyfikować, definiować i penalizować, z pełnym poszanowaniem zasady legalności;

uznając, że niektóre umyślne zachowania objęte niniejszą konwencją mogą powodować szczególnie poważne szkody dla środowiska i że należy uznać je za szczególnie poważne przestępstwa,

uzgodniły, co następuje:

Rozdział I – Cele, zakres stosowania, definicje i niedyskryminacja

Artykuł 1 – Cele konwencji

1. Niniejsza konwencja ma na celu:
 - (a) skuteczne zapobieganie przestępstwom przeciwko środowisku i ich zwalczanie;
 - (b) wspieranie i zacieśnianie współpracy krajowej i międzynarodowej w zakresie zwalczania przestępstw przeciwko środowisku;
 - (c) ustanowienie minimalnych norm stanowiących wytyczne dla państw w ich ustawodawstwie krajowym;
- a tym samym promowanie ochrony środowiska i jej wzmocnienie.
2. Niniejszą konwencją ustanawia się specjalny mechanizm monitorowania w celu zapewnienia wykonania jej postanowień przez Strony.

Artykuł 2 – Zakres konwencji

1. Niniejszą konwencję stosuje się do zapobiegania przestępstwom określonym zgodnie z jej postanowieniami, ich wykrywania, prowadzenia postępowań przygotowawczych, ścigania oraz nakładania kar.
2. Niniejszą konwencję stosuje się w czasie pokoju i w trakcie konfliktów zbrojnych, wojny lub okupacji.

Artykuł 3 – Definicje

Na potrzeby niniejszej konwencji:

- (a) termin „bezprawny” oznacza naruszający przepisy prawa krajowego, rozporządzenia, przepisy administracyjne lub decyzje podjęte przez właściwy organ w celu ochrony środowiska. Dany czyn jest bezprawny także w przypadku, gdy dokonuje się go na podstawie upoważnienia wydanego przez właściwy organ Strony, jeżeli takie upoważnienie uzyskano w wyniku oszustwa, korupcji, wymuszenia lub przymusu;
- (b) termin „woda” oznacza wszystkie kategorie wód powierzchniowych, w tym rzeki, jeziora, wody przejściowe, wody przybrzeżne, wszystkie jednolite części wód podziemnych i wszystkie wody morskie, w tym oceany i morza;
- (c) termin „ekosystem” oznacza dynamiczny zespół roślin, grzybów, zwierząt i mikroorganizmów oraz ich nieożywione środowisko, wspólnie tworzące jednostkę funkcjonalną. Obejmuje on typy siedlisk, siedliska gatunków i populacje gatunków;
- (d) termin „odpady” oznacza każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć, lub do których pozbycia się został zobowiązany.

Artykuł 4 – Zasada niedyskryminacji

Wykonanie postanowień niniejszej konwencji przez Strony zapewnia się bez jakiegokolwiek dyskryminacji ze względu na: płeć, rasę, kolor skóry, język, wiek, religię, poglądy polityczne i inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, przynależność do mniejszości narodowej, sytuację majątkową, urodzenie, orientację seksualną, stan zdrowia, niepełnosprawność lub inny status.

Rozdział II – Zintegrowana polityka i gromadzenie danych

Artykuł 5 – Kompleksowa i skoordynowana polityka

1. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze lub inne, by ustanowić i wdrażać skuteczną, kompleksową i skoordynowaną politykę obejmującą wszelkie właściwe środki zapobiegające popełnianiu przestępstw określonych zgodnie z niniejszą konwencją oraz służące ich zwalczaniu.
2. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze lub inne w celu ustanowienia odpowiednich mechanizmów koordynacji i współpracy na szczeblu strategicznym i operacyjnym między wszystkimi właściwymi organami zaangażowanymi w zapobieganie przestępstwom określonym zgodnie z niniejszą konwencją i ich zwalczanie. Mechanizmy takie mają na celu:
 - (a) zapewnienie wspólnego zrozumienia relacji między egzekwowaniem prawa karnego i administracyjnego, a także przyjęcie wspólnych priorytetów i praktyk;
 - (b) wymianę informacji do celów strategicznych i operacyjnych w granicach prawa krajowego, w tym przepisów dotyczących ochrony danych osobowych; oraz
 - (c) wymianę najlepszych praktyk.
3. Strony rozważają wyznaczenie lub ustanowienie jednego lub więcej organów urzędowych odpowiedzialnych za koordynację, wykonanie, monitorowanie oraz ocenę polityki i działań mających na celu zapobieganie przestępstwom określonym zgodnie z niniejszą konwencją i ich zwalczanie, z uwzględnieniem tradycji konstytucyjnych, systemów prawnych i uwarunkowań krajowych Stron.
4. W działania podejmowane zgodnie z niniejszym artykułem włączane są wszystkie właściwe podmioty, takie jak agencje rządowe, parlamenty i władze krajowe, regionalne i lokalne, w tym sądownictwo, prokuratorzy, organy ścigania oraz, w uzasadnionych przypadkach, organizacje pozarządowe i inne odpowiednie organizacje i podmioty.
5. Strony rozważają wyznaczenie wyspecjalizowanych jednostek dochodzeniowych, prokuratorów i sędziów do zapobiegania przestępstwom określonym zgodnie z niniejszą konwencją, prowadzenia postępowań przygotowawczych, ścigania oraz orzekania w tych sprawach, z uwzględnieniem tradycji konstytucyjnych, systemów prawnych oraz uwarunkowań krajowych Stron oraz z należyтым poszanowaniem zasad regulujących status i funkcje przedstawicieli zawodów prawniczych.

Artykuł 6 – Strategia krajowa

Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze lub inne w celu ustanowienia i opublikowania krajowej strategii zapobiegania przestępstwom określonym zgodnie z niniejszą konwencją i ich zwalczania, która to strategia obejmuje:

- (a) cele i priorytety polityki krajowej w tym obszarze;
- (b) role i obowiązki właściwych organów;
- (c) niezbędne zasoby oraz sposób wspierania specjalizacji pracowników organów ścigania;
- (d) ustalenia dotyczące regularnej oceny stopnia realizacji celów takiej krajowej strategii oraz
- (e) wsparcie ze strony międzynarodowych sieci zajmujących się sprawami bezpośrednio związanymi z zapobieganiem przestępstwom określonym zgodnie z niniejszą konwencją i powiązanym naruszeniom oraz ich zwalczaniem.

Artykuł 7 – Zasoby

Strony przeznaczają odpowiednie środki finansowe i zasoby ludzkie w celu zapobiegania przestępstwom określonym zgodnie z niniejszą konwencją i ich zwalczania.

Artykuł 8 – Szkolenie specjalistów

1. Strony zapewniają odpowiednie i regularne szkolenia multidyscyplinarne, techniczne i prawne dla odpowiednich specjalistów zajmujących się zapobieganiem przestępstwom określonym zgodnie z niniejszą konwencją, ich wykrywaniem, prowadzeniem postępowań przygotowawczych w ich sprawie, ich ściganiem i orzekaniem w ich sprawie, z należytym poszanowaniem zasad regulujących status i funkcje przedstawicieli zawodów prawniczych.
2. Strony zachęcają do uwzględniania w szkoleniach, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, zagadnień dotyczących skoordynowanej współpracy wielu podmiotów, aby umożliwić kompleksowe i właściwe rozpatrywanie spraw dotyczących przestępstw ustanowionych zgodnie z niniejszą konwencją.

Artykuł 9 – Gromadzenie i analiza danych

1. Dla celów niniejszej konwencji Strony zobowiązują się do:
 - (a) gromadzenia w regularnych odstępach czasu odpowiednich danych statystycznych dotyczących spraw związanych z przestępstwami określonymi zgodnie z niniejszą konwencją; oraz
 - (b) wspierania badań w dziedzinie przestępstw przeciwko środowisku w celu poznania ich przyczyn i skutków, częstości występowania oraz karalności, a także skuteczności działań podejmowanych w celu wykonania niniejszej konwencji.
2. Strony przekazują Komitetowi Stron, o którym mowa w art. 46 niniejszej konwencji, informacje zgromadzone zgodnie z niniejszym artykułem.
3. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze lub inne w celu zapewnienia, by informacje zgromadzone zgodnie z niniejszym artykułem były publicznie dostępne.

Rozdział III – Zapobieganie

Artykuł 10 – Zobowiązania ogólne

Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze lub inne w celu zapobieżenia popełnianiu przestępstw określonych zgodnie z niniejszą konwencją przez osoby fizyczne lub prawne;

w stosownych przypadkach środki te przyjmuje się we współpracy ze społeczeństwem obywatelskim i organizacjami pozarządowymi.

Artykuł 11 – Podnoszenie świadomości

1. Strony przyjmują niezbędne środki w celu prowadzenia promocji lub organizowania kampanii informacyjnych i podnoszących świadomość dotyczących zapobiegania przestępstwom przeciwko środowisku i ich zwalczania; w stosownych przypadkach środki te przyjmuje się we współpracy ze społeczeństwem obywatelskim i organizacjami pozarządowymi.
2. Strony przyjmują niezbędne środki w celu zapewnienia szerokiego rozpowszechniania informacji na temat dostępnych środków zapobiegania przestępstwom określonym zgodnie z niniejszą konwencją.

Rozdział IV – Prawo karne materialne

Sekcja 1 – Zanieczyszczenie, produkty i substancje

Artykuł 12 – Przestępstwa związane z bezprawnym zanieczyszczeniem

Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – gdy takie czyny zostaną dokonane bezprawnie i umyślnie – zrzucania, emisji lub wprowadzania do powietrza, gleby lub wody takich ilości materiałów lub substancji, energii lub promieniowania jonizującego, które powodują lub mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować śmierć lub poważne uszkodzenie ciała osób lub znaczną szkodę dla jakości powietrza, jakości gleby lub jakości wody, lub szkodę dla zwierząt lub roślin.

Artykuł 13 – Przestępstwa związane z wprowadzaniem do obrotu produktów naruszających wymogi dotyczące ochrony środowiska

Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli taki czyn zostanie dokonany bezprawnie i umyślnie – wprowadzania do obrotu, wbrew zakazowi lub innemu wymogowi mającemu na celu ochronę środowiska, produktu, którego użycie na dużą skalę, mianowicie użycie produktu przez wielu użytkowników, bez względu na ich liczbę, powoduje zrzut, emisję lub wprowadzenie pewnej ilości materiałów lub substancji, energii lub promieniowania jonizującego do powietrza, gleby lub wody oraz powoduje lub może spowodować śmierć lub poważne uszkodzenie ciała osób lub znaczną szkodę dla jakości powietrza, jakości gleby lub jakości wody, lub szkodę dla zwierząt lub roślin.

Artykuł 14 – Przestępstwa związane z substancjami chemicznymi

1. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli takie czyny zostaną dokonane bezprawnie i umyślnie – wytwarzania, wprowadzania do obrotu lub udostępniania na rynku, przywozu, wywozu lub stosowania regulowanych substancji chemicznych, w postaci własnej, jako składników mieszanin lub w wyrobach, w tym włączania ich do wyrobów, jeżeli taki czyn jest zabroniony zgodnie z prawem krajowym mającym na celu ochronę środowiska i powoduje lub może spowodować śmierć lub poważne uszkodzenie ciała osób lub znaczną szkodę dla jakości powietrza, jakości gleby lub jakości wody, lub szkodę dla zwierząt lub roślin.
2. Strony mogą wskazać przepisy krajowe, które postanawiają objąć zakresem ust. 1 niniejszego artykułu, i powiadomić o nich Sekretariat.

Artykuł 15 – Przestępstwa związane z materiałami lub substancjami promieniotwórczymi

Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli takie czyny zostaną dokonane bezprawnie i umyślnie – wytwarzania, produkcji, przetwarzania, obsługi, wykorzystywania, posiadania, przechowywania, transportu, przywozu, wywozu lub usuwania materiałów lub substancji promieniotwórczych jeżeli taki czyn powoduje lub może spowodować śmierć lub poważne uszkodzenie ciała osób lub znaczną szkodę dla jakości powietrza, jakości gleby lub jakości wody, lub szkodę dla zwierząt lub roślin.

Artykuł 16 – Przestępstwa związane z rtęcią

Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli takie czyny zostaną dokonane bezprawnie i umyślnie – produkcji, stosowania, składowania, przywozu lub wywozu rtęci, związków rtęci, mieszanin rtęci oraz produktów z dodatkiem rtęci, jeżeli taki czyn powoduje lub może spowodować śmierć lub poważne uszkodzenie ciała osób lub znaczną szkodę dla jakości powietrza, jakości gleby lub jakości wody, lub szkodę dla zwierząt lub roślin.

Artykuł 17 – Przestępstwa związane z substancjami zubożającymi warstwę ozonową

Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli takie czyny zostaną dokonane bezprawnie i umyślnie – produkcji, wprowadzania do obrotu, przywozu, wywozu, wykorzystywania lub uwalniania substancji zubożających warstwę ozonową, lub produkcji, wprowadzania do obrotu, przywozu, wywozu produktów i urządzeń zawierających takie substancje lub od nich uzależnionych

Artykuł 18 – Przestępstwa związane z fluorowanymi gazami cieplarnianymi

Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli takie czyny zostaną dokonane bezprawnie i umyślnie – produkcji, wprowadzania do obrotu, przywozu, wywozu, wykorzystywania lub uwalniania fluorowanych gazów cieplarnianych, lub wprowadzania do obrotu, przywozu produktów i urządzeń, które zawierają takie gazy lub których działanie jest od nich uzależnione.

Sekcja 2 – Odpady

Artykuł 19 – Przestępstwa związane z bezprawnym zbieraniem, przetwarzaniem, transportem, odzyskiem, unieszkodliwianiem lub przemieszczaniem odpadów

1. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli takie czyny zostaną dokonane bezprawnie i umyślnie – zbierania, przetwarzania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, nadzoru nad tymi działaniami oraz późniejszego postępowania z miejscami unieszkodliwiania odpadów, w tym działań podejmowanych w charakterze sprzedawcy lub pośrednika (gospodarowania odpadami), jeżeli taki czyn:
 - (a) dotyczy odpadów niebezpiecznych zdefiniowanych zgodnie z prawem krajowym oraz jeżeli dotyczy ilości większych niż nieznaczne; lub
 - (b) dotyczy odpadów innych niż określone w ust. 1 lit. a) niniejszego artykułu i powoduje lub może spowodować śmierć lub poważne uszkodzenie ciała osób lub znaczną szkodę dla jakości powietrza, jakości gleby lub jakości wody bądź dla zwierząt lub roślin.

2. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli taki czyn zostanie dokonany bezprawnie i umyślnie – transgranicznego przemieszczania odpadów, jeżeli przemieszczanie takie jest dokonywane w ilościach większych niż nieznaczne, bez względu na to, czy odbywa się w ramach jednego przemieszczenia czy kilku przemieszczeń, które wydają się ze sobą powiązane.

Sekcja 3 – Instalacje

Artykuł 20 – Przestępstwa związane z bezprawną eksploatacją lub bezprawnym zamknięciem instalacji, w której prowadzona jest działalność niebezpieczna

1. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli takie czyny zostaną dokonane bezprawnie i umyślnie – eksploatacji lub zamknięcia instalacji, w której prowadzona jest działalność niebezpieczna, jeżeli taki czyn powoduje lub może spowodować śmierć lub poważne uszkodzenie ciała osób lub znaczną szkodę dla jakości powietrza, jakości gleby lub jakości wody bądź szkodę dla zwierząt lub roślin.
2. Strony mogą wskazać przepisy krajowe, które postanawiają objąć zakresem ust. 1 niniejszego artykułu, i powiadomić o nich Sekretariat.

Artykuł 21 – Przestępstwa związane z bezprawną eksploatacją lub bezprawnym zamknięciem instalacji związanej z substancjami niebezpiecznymi

1. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli takie czyny zostaną dokonane bezprawnie i umyślnie – eksploatacji lub zamknięcia instalacji, w której przechowywane lub wykorzystywane są substancje lub mieszaniny niebezpieczne, jeżeli taki czyn powoduje lub może spowodować śmierć lub poważne uszkodzenie ciała osób albo znaczną szkodę dla jakości powietrza, jakości gleby lub jakości wody, lub szkodę dla zwierząt lub roślin.
2. Strony mogą wskazać przepisy krajowe, które postanawiają objąć zakresem ust. 1 niniejszego artykułu, i powiadomić o nich Sekretariat.

Sekcja 4 – Statki

Artykuł 22 – Przestępstwa związane z bezprawnym recyklingiem statków

Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli taki czyn zostanie dokonany bezprawnie i umyślnie – niespełnienia przez właściciela statku obowiązujących wymogów nakładających obowiązek recyklingu statku w zakładach recyklingu statków spełniających wymagane normy środowiskowe.

Artykuł 23 – Przestępstwa związane ze zrzutami substancji zanieczyszczających ze statków

Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli taki czyn zostanie dokonany bezprawnie i umyślnie – zrzutów substancji zanieczyszczających ze statków, jeżeli takie zachowanie powoduje lub może spowodować pogorszenie jakości wody lub szkody w środowisku morskim.

Sekcja 5 – Zasoby naturalne

Artykuł 24 – Przestępstwa związane z bezprawnym poborem wód powierzchniowych lub podziemnych

Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli taki czyn zostanie dokonany bezprawnie i umyślnie – poboru wód powierzchniowych lub podziemnych, jeżeli taki czyn powoduje lub może powodować znaczną szkodę dla stanu ekologicznego lub potencjału ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych lub dla stanu ilościowego jednolitych części wód gruntowych.

Artykuł 25 – Przestępstwa związane z handlem bezprawnie pozyskanym drewnem

Strony przyjmą niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli taki czyn zostanie dokonany bezprawnie i umyślnie – wprowadzenia do obrotu bezprawnie pozyskanego drewna lub produktów pochodzących z takiego drewna, z wyjątkiem przypadków, w których czyn ten dotyczy nieznacznej ilości.

Artykuł 26 – Przestępstwa związane z bezprawnym wydobywaniem kopalin

1. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli taki czyn zostanie dokonany bezprawnie i umyślnie – prowadzenia działalności wydobywczej, która wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko lub równoważnej procedury środowiskowej na mocy prawa krajowego, jeżeli taka działalność jest prowadzona bez wymaganego prawem zezwolenia inwestycyjnego w zakresie aspektów środowiskowych ustanowionych w prawie krajowym oraz gdy powoduje lub może spowodować śmierć lub poważne uszkodzenie ciała osób albo znaczną szkodę dla jakości powietrza, jakości gleby lub jakości wody, lub szkodę dla zwierząt lub roślin.
2. Strony mogą wskazać przepisy krajowe, które postanawiają objąć zakresem ust. 1 niniejszego artykułu, i powiadomić o nich Sekretariat.

Sekcja 6 – Różnorodność biologiczna

Artykuł 27 – Przestępstwa związane z bezprawnym zabijaniem, niszczeniem, pozyskiwaniem i posiadaniem chronionej dzikiej fauny lub flory

Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli takie czyny zostaną dokonane bezprawnie i umyślnie – zabijania, niszczenia, pozyskiwania lub posiadania okazu lub okazów chronionych gatunków dzikiej fauny lub flory, w tym pozyskiwania lub posiadania ich części lub pochodnych, z wyjątkiem przypadków, gdy czyn ten dotyczy nieznacznej ilości takich okazów, z uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, stanu ochrony danego gatunku.

Artykuł 28 – Przestępstwa związane z bezprawnym handlem chronioną dziką fauną lub florą

1. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli takie czyny zostaną dokonane bezprawnie i umyślnie – sprzedaży lub oferowania do sprzedaży okazu lub okazów chronionych gatunków dzikiej fauny lub flory albo ich części lub pochodnych, z wyjątkiem przypadków, gdy czyn ten dotyczy nieznacznej ilości takich okazów, z uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, stanu ochrony danego gatunku.
2. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli taki czyn zostanie dokonany bezprawnie i umyślnie – transgranicznego handlu okazami chronionych gatunków dzikiej fauny

lub flory albo ich częściami lub pochodnymi, z wyjątkiem przypadków, gdy czyn ten dotyczy nieznacznej ilości takich okazów, z uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, stanu ochrony danego gatunku.

Artykuł 29 – Przestępstwa związane z bezprawnym pogarszaniem stanu siedlisk na obszarze chronionym

1. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli takie czyny zostaną dokonane bezprawnie i umyślnie – pogorszenia stanu siedliska na obszarze chronionym lub niepokojenia chronionych gatunków zwierząt na takim obszarze, zgodnie z definicją przyjętą w prawie krajowym, jeżeli takie pogorszenie lub niepokojenie jest znaczne.
2. Strony mogą wskazać siedliska na obszarze chronionym oraz chronione gatunki zwierząt, które postanawiają objąć zakresem ust. 1 niniejszego artykułu, i powiadomić o nich Sekretariat.

Artykuł 30 – Przestępstwa związane z inwazyjnymi gatunkami obcymi

Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo w swoim prawie krajowym – jeżeli takie czyny zostaną dokonane bezprawnie i umyślnie – wprowadzenia na terytorium krajowe, wprowadzenia do obrotu, przetrzymywania, hodowli, transportu, wykorzystywania, wymiany, zezwolenia na rozmnażanie się, wzrost lub uprawę, uwolnienia do środowiska lub rozprzestrzeniania inwazyjnych gatunków obcych, które zgodnie z prawem krajowym są uznane za gatunki stwarzające zagrożenie dla środowiska, gdy taki czyn powoduje lub może spowodować śmierć lub poważne uszkodzenie ciała osób albo znaczną szkodę dla jakości powietrza, jakości gleby lub jakości wody, lub szkodę dla zwierząt lub roślin.

Sekcja 7 – Szczególnie poważne przestępstwo

Artykuł 31 – Szczególnie poważne przestępstwo

Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za szczególnie poważne przestępstwo każdego z przestępstw określonych zgodnie z niniejszą konwencją, jeżeli zostało popełnione umyślnie i powoduje zniszczenie albo nieodwracalne, rozległe i poważne szkody lub długotrwałe, rozległe i znaczne szkody w ekosystemie o znacznych rozmiarach lub o znacznej wartości środowiskowej, w siedlisku na obszarze chronionym lub pod względem jakości powietrza, gleby lub wody.

Sekcja 8 – Ogólne przepisy prawa karnego

Artykuł 32 – Podżeganie, pomocnictwo oraz usiłowanie

1. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo – jeżeli takie czyny zostaną dokonane bezprawnie i umyślnie – podżegania do popełnienia lub pomocnictwa w popełnieniu przestępstw określonych zgodnie z niniejszą konwencją.
2. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu uznania za przestępstwo – jeżeli taki czyn zostanie dokonany bezprawnie i umyślnie – usiłowania popełnienia przestępstw określonych w art. 12–21, art. 23–25, art. 28 ust. 2 oraz art. 30 niniejszej konwencji.
3. Strony rozważają przyjęcie niezbędnych środków ustawodawczych w celu uznania za przestępstwo – jeżeli taki czyn zostanie dokonany bezprawnie i umyślnie – usiłowania popełnienia przestępstw określonych w art. 27 oraz art. 28 ust. 1 niniejszej konwencji.

Artykuł 33 – Jurysdykcja

1. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze ustanawiające jurysdykcję do ścigania wszystkich przestępstw określonych zgodnie z niniejszą konwencją, jeżeli przestępstwo zostało popełnione:
 - (a) na ich terytorium;
 - (b) na pokładzie statku pływającego pod ich banderą; lub
 - (c) na pokładzie samolotu zarejestrowanego zgodnie z ich prawem; lub
 - (d) przez ich obywateli.
2. Strony rozważają przyjęcie niezbędnych środków ustawodawczych w celu ustanowienia jurysdykcji w odniesieniu do każdego przestępstwa określonego zgodnie z niniejszą konwencją, jeżeli przestępstwo zostało popełnione przeciwko jednemu z ich obywateli.
3. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu ustanowienia jurysdykcji w odniesieniu do każdego przestępstwa określonego zgodnie z niniejszą konwencją, jeżeli domniemany sprawca przebywa na ich terytorium i nie może zostać wydany do innego państwa wyłącznie z uwagi na swoje obywatelstwo.
4. W przypadku gdy więcej niż jedna Strona domaga się uznania swojej jurysdykcji w sprawie domniemanego przestępstwa określonego zgodnie z niniejszą konwencją, zainteresowane Strony, gdy to stosowne, porozumiewają się ze sobą w celu ustalenia najodpowiedniejszej jurysdykcji na potrzeby ścigania.
5. Bez uszczerbku dla ogólnych zasad prawa międzynarodowego, niniejsza konwencja nie wyklucza jurysdykcji w sprawach karnych wykonywanej przez Stronę zgodnie z jej prawem krajowym.

Artykuł 34 – Odpowiedzialność osób prawnych

1. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu zapewnienia, aby osoby prawne mogły ponosić odpowiedzialność za przestępstwa określone zgodnie z niniejszą konwencją, popełnione na ich korzyść przez osobę fizyczną działającą indywidualnie lub jako członek organu osoby prawnej, która zajmuje w niej pozycję kierowniczą na podstawie:
 - (a) prawa do reprezentowania osoby prawnej;
 - (b) uprawnienia do podejmowania decyzji w imieniu danej osoby prawnej; lub
 - (c) uprawnienia do sprawowania kontroli w ramach danej osoby prawnej.
2. Poza przypadkami przewidzianymi w ust. 1 niniejszego artykułu Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu zapewnienia możliwości pociągnięcia osoby prawnej do odpowiedzialności, w przypadku gdy brak nadzoru lub kontroli ze strony osoby fizycznej, o której mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, umożliwił popełnienie przestępstwa określonego zgodnie z niniejszą konwencją na korzyść tej osoby prawnej przez osobę fizyczną działającą z jej upoważnienia.
3. Z zastrzeżeniem zasad prawnych każdej ze Stron, odpowiedzialność osoby prawnej może mieć charakter karny, cywilny lub administracyjny.
4. Odpowiedzialność taka pozostaje bez uszczerbku dla odpowiedzialności karnej osoby fizycznej, która popełniła przestępstwo.

Artykuł 35 – Sankcje i środki

1. Strony przyjmą niezbędne środki ustawodawcze w celu zapewnienia, by przestępstwa określone zgodnie z niniejszą konwencją, popełnione przez osoby fizyczne, podlegały karom w postaci skutecznych, proporcjonalnych i odstraszaających sankcji uwzględniających wagę przestępstwa. Dostępne sankcje obejmują karę pozbawienia wolności i mogą również obejmować sankcje pieniężne.
2. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu zapewnienia, by osoby prawne pociągnięte do odpowiedzialności zgodnie z art. 34 podlegały skutecznym, proporcjonalnym i odstraszaającym sankcjom, które obejmują sankcje pieniężne o charakterze karnym lub pozakarnym oraz mogą obejmować inne środki, takie jak:
 - (a) zakaz prowadzenia działalności gospodarczej;
 - (b) pozbawienie prawa do korzystania ze świadczeń publicznych lub pomocy publicznej;
 - (c) wykluczenie z dostępu do finansowania publicznego, w tym z procedur przetargowych, dotacji i koncesji, oraz cofnięcie zezwoleń i upoważnień;
 - (d) umieszczenie pod nadzorem sądowym;
 - (e) sądowy nakaz likwidacji;
 - (f) zawieszenie, cofnięcie lub unieważnienie zezwoleń lub upoważnień do prowadzenia działalności, która doprowadziła do popełnienia przestępstwa;
 - (g) w przypadku gdy przemawia za tym interes publiczny, publikacja całości lub części orzeczenia sądowego dotyczącego przestępstwa przeciwko środowisku, bez uszczerbku dla przepisów dotyczących prywatności lub ochrony danych; lub
 - (h) zobowiązanie przedsiębiorstw do ustanowienia systemów należytej staranności w celu zwiększenia zgodności z normami środowiskowymi.
3. Strony przyjmują, w najszerszym możliwym zakresie w ramach ich krajowych systemów prawnych, takie środki ustawodawcze i inne środki, jakie mogą być niezbędne, aby umożliwić zabezpieczenie, zajęcie i konfiskatę:
 - (a) narzędzi, tj. mienia użytego lub mającego zostać użyte w jakikolwiek sposób, w całości lub w części, do popełnienia przestępstwa lub przestępstw określonych zgodnie z niniejszą konwencją; oraz
 - (b) dochodów pochodzących z przestępstw ustanowionych zgodnie z niniejszą konwencją lub mienia, którego wartość odpowiada takim dochodom.
4. Strony rozważają przyjęcie niezbędnych środków ustawodawczych i innych, zgodnie z ich prawem krajowym, w celu włączenia do sankcji i środków mających zastosowanie do osób fizycznych i prawnych obowiązku przywrócenia środowiska do stanu poprzedniego, zgodnie z następującymi zasadami:
 - (a) właściwy organ może, na określonych warunkach, nakazać przywrócenie środowiska do stanu poprzedniego w związku z przestępstwem określonym zgodnie z niniejszą konwencją oraz
 - (b) właściwy organ może w przypadku niewykonanego nakazu przywrócenia środowiska do stanu poprzedniego nakazać jego wykonanie na koszt osoby, której nakaz dotyczy, lub osoba ta może zostać pociągnięta do

odpowiedzialności karnej lub pozakarnej zamiast lub w uzupełnieniu tego nakazu.

Artykuł 36 – Okoliczności obciążające

1. Strony podejmują niezbędne środki ustawodawcze w celu zapewnienia, by jedna lub kilka z poniższych okoliczności, o ile nie stanowią znamion przestępstwa same w sobie, mogły, zgodnie z odpowiednimi przepisami prawa krajowego, być uznawane za okoliczności obciążające przy ustalaniu sankcji za przestępstwa określone zgodnie z niniejszą konwencją, a mianowicie:
 - (a) przestępstwo spowodowało poważne i rozległe, poważne i długotrwałe lub poważne i nieodwracalne szkody w ekosystemie;
 - (b) przestępstwo zostało popełnione w ramach organizacji przestępczej;
 - (c) przestępstwo wiązało się z wykorzystaniem przez sprawcę fałszywych lub przerobionych dokumentów;
 - (d) przestępstwo zostało popełnione przez urzędnika publicznego lub urzędników publicznych w trakcie wykonywania obowiązków służbowych;
 - (e) sprawca został uprzednio skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwa określone zgodnie z niniejszą konwencją; lub
 - (f) przestępstwo spowodowało lub miało spowodować, bezpośrednio lub pośrednio, osiągnięcie znacznych korzyści finansowych lub uniknięcie znacznych wydatków, w zakresie, w jakim takie korzyści lub wydatki można określić.
2. Okoliczność obciążająca, o której mowa w ust. 1 lit. a) niniejszego artykułu, nie ma zastosowania do przestępstwa określonego w art. 31 niniejszej konwencji.

Artykuł 37 – Wyroki wydane wcześniej przez inną Stronę

Strony rozważają przyjęcie niezbędnych środków ustawodawczych w celu zapewnienia, by przy ustalaniu sankcji możliwe było uwzględnienie prawomocnych wyroków wydanych przez inną Stronę w odniesieniu do przestępstw określonych zgodnie z niniejszą konwencją.

Rozdział V – Postępowanie przygotowawcze, ściganie, przepisy proceduralne

Artykuł 38 – Wszczęcie i kontynuowanie postępowania

Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze w celu zapewnienia, by wszczęcie postępowania przygotowawczego lub ścigania przestępstw określonych zgodnie z niniejszą konwencją nie było uzależnione od wniesienia skargi oraz by postępowanie mogło być kontynuowane także w przypadku wycofania skargi.

Artykuł 39 – Prawo do udziału w postępowaniu

Strony rozważają przyjęcie niezbędnych środków ustawodawczych i innych środków, zgodnie z ich prawem krajowym, w celu przyznania osobom mającym wystarczający interes lub podnoszącym zarzut naruszenia prawa, jak również organizacjom pozarządowym działającym na rzecz ochrony środowiska, prawa do udziału w postępowaniu karnym dotyczącym przestępstw określonych zgodnie z niniejszą konwencją – w zakresie, w jakim prawo krajowe Stron przyznaje takim osobom i organizacjom prawa procesowe w postępowaniach dotyczących innych przestępstw, na przykład jako strona cywilna.

Rozdział VI – Współpraca międzynarodowa

Artykuł 40 – Współpraca międzynarodowa w sprawach karnych

1. Strony współpracują, w możliwie najszerszym zakresie, zgodnie z postanowieniami niniejszej konwencji oraz na mocy właściwych umów międzynarodowych i regionalnych dotyczących współpracy w sprawach karnych oraz porozumień uzgodnionych na podstawie jednolitego lub wzajemnego ustawodawstwa oraz prawa wewnętrznego, w celu:
 - (a) zapobiegania przestępstwom określonym zgodnie z niniejszą konwencją, ich zwalczania i ścigania, w tym dokonywania zabezpieczenia, zajęcia i konfiskaty;
 - (b) ochrony świadków oraz osób zgłaszających przestępstwa określone zgodnie z niniejszą konwencją i współpracujących z wymiarem sprawiedliwości, a także udzielania im pomocy;
 - (c) prowadzenia postępowań przygotowawczych i postępowań dotyczących przestępstw określonych zgodnie z niniejszą konwencją, oraz
 - (d) wykonywania odpowiednich wyroków w sprawach karnych wydanych przez organy sądowe Stron.
2. Jeżeli Strona uzależniającą wyrażenie zgody na ekstradycję lub udzielenie wzajemnej pomocy prawnej w sprawach karnych od istnienia stosownego traktatu w tym zakresie otrzyma wniosek o ekstradycję lub pomoc prawną w sprawach karnych od Strony, z którą nie zawarła takiego traktatu, może – działając w pełni zgodnie ze zobowiązaniami spoczywającymi na niej na mocy prawa międzynarodowego oraz z warunkami przewidzianymi w prawie krajowym Strony wezwanej – uznać niniejszą konwencję za podstawę prawną do wyrażenia zgody na ekstradycję lub udzielenia pomocy prawnej w sprawach karnych w odniesieniu do przestępstw określonych zgodnie z niniejszą konwencją i może stosować odpowiednio art. 16 i 18 Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej w tym celu.

Artykuł 41 – Informacja

1. Każda Strona może, zgodnie z prawem wewnętrznym, bez wcześniejszego wniosku, przekazać drugiej Stronie informacje uzyskane w trakcie własnych postępowań przygotowawczych, jeżeli uzna, że ujawnienie takich informacji może pomóc tej Stronie zapobiec przestępstwom określonym zgodnie z niniejszą konwencją, w podjęciu lub przeprowadzeniu postępowań przygotowawczych lub postępowań dotyczących takich przestępstw albo że ujawnienie tych informacji mogłoby doprowadzić do skierowania przez tę Stronę wniosku o współpracę na podstawie art. 40 niniejszej konwencji.
2. Strona otrzymująca jakiegokolwiek informacje zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu przedstawia je właściwym władzom, aby mogły zostać podjęte postępowania, jeżeli informacje zostaną uznane za odpowiednie, lub w celu uwzględnienia ich we właściwym postępowaniu cywilnym bądź karnym.
3. Strona dostarczająca informacje może, zgodnie ze swym prawem krajowym, nałożyć warunki dotyczące wykorzystania tych informacji przez Stronę je otrzymującą. Strona otrzymująca jest związana tymi warunkami.

Artykuł 42 – Ochrona danych

Każde przekazanie danych osobowych przez Stronę zgodnie z art. 40 i 41 niniejszej konwencji może nastąpić wyłącznie w przypadku spełnienia warunków określonych w mających zastosowanie przepisach prawa oraz umowach międzynarodowych regulujących ochronę danych osobowych.

Rozdział VII – Środki ochrony

Artykuł 43 – Pozycja ofiar w postępowaniach przygotowawczych i karnych

1. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze i inne środki w celu ochrony praw i interesów ofiar na wszystkich etapach postępowania przygotowawczego i postępowania karnego, zgodnie ze swoim prawem krajowym, zwłaszcza poprzez:
 - (a) informowanie ofiar o przysługujących im prawach i dostępnych świadczeniach oraz, na ich wniosek, o działaniach podjętych w związku z ich zawiadomieniem, przedstawionych zarzutach i stanie postępowania karnego – chyba że w wyjątkowych przypadkach takie powiadomienie mogłoby negatywnie wpłynąć na prawidłowy przebieg postępowania – a także o ich roli w postępowaniu, jak również o wydanej w ich sprawie decyzji;
 - (b) umożliwienie ofiarom, zgodnie z przepisami procesowymi prawa krajowego, bycia wysłuchanymi, przedstawienia dowodów oraz wyboru sposobu przedstawienia i uwzględnienia ich opinii, potrzeb i obaw – bezpośrednio lub przez pośrednika;
 - (c) udzielanie ofiarom odpowiedniej pomocy, tak by ich prawa i interesy były w sposób należyty przedstawiane i brane pod uwagę; oraz
 - (d) zapewnienie dostępności środków służących ochronie ofiar i członków ich rodzin przed wtórną i ponowną wiktymizacją, zastraszaniem oraz odwetem.
2. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze i inne środki w celu zapewnienia, aby ofiary miały dostęp – od chwili pierwszego kontaktu z właściwymi organami – do informacji na temat odpowiednich postępowań sądowych i administracyjnych.
3. Strony zapewniają ofiarom dostęp do pomocy prawnej, jeżeli ofiary mają status strony w postępowaniu karnym. Warunki lub zasady proceduralne dostępu ofiar do pomocy prawnej określa prawo krajowe.
4. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze i inne środki w celu zapewnienia, aby ofiary przestępstw określonych zgodnie z niniejszą konwencją, popełnionych na terytorium Strony innej niż ta, na terytorium której przebywają, mogły złożyć skargę właściwym władzom państwa zamieszkania, jeżeli nie mogą tego uczynić w Stronie, na którego terytorium popełniono przestępstwo, lub – w przypadku poważnego przestępstwa w rozumieniu prawa krajowego tej Strony – jeżeli nie chcą tego uczynić.
5. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze i inne środki w celu zapewnienia, aby członkowie grup, fundacji, stowarzyszeń lub organizacji rządowych lub pozarządowych mogli – za zgodą ofiar – udzielać im pomocy lub wspierać je w postępowaniach karnych dotyczących przestępstw określonych zgodnie z niniejszą konwencją, chyba że podjęto uzasadnioną decyzję o odstąpieniu od tego.

Artykuł 44 – Ochrona świadków

1. Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze i inne środki w celu zapewnienia skutecznej i odpowiedniej ochrony świadków w postępowaniach karnych dotyczących przestępstw określonych zgodnie z niniejszą konwencją, a w stosownych przypadkach – także ich krewnych i osób im bliskich – przed wszelkimi formami potencjalnego odwetu lub zastraszania.
2. Przepis ust. 1 niniejszego artykułu stosuje się również do ofiar, w zakresie, w jakim występują one w charakterze świadków.

Artykuł 45 – Ochrona osób zgłaszających przestępstwa lub współpracujących z wymiarem sprawiedliwości

Strony przyjmują niezbędne środki ustawodawcze i inne środki w celu zapewnienia skutecznej i odpowiedniej ochrony osobom zgłaszającym przestępstwa określone zgodnie z niniejszą konwencją lub w inny sposób współpracującym z organami prowadzącymi postępowanie przygotowawcze lub organami ścigania.

Rozdział VIII – Mechanizm monitorowania

Artykuł 46 – Komitet Stron

1. Komitet Stron składa się z przedstawicieli Stron niniejszej konwencji.
2. Komitet Stron zwoływany jest przez Sekretarza Generalnego Rady Europy. Pierwsze posiedzenie Komitetu odbędzie się najpóźniej rok od wejścia w życie niniejszej konwencji w odniesieniu do dziesiątego Sygnatariusza, który ją ratyfikował. Komitet zbiera się następnie na wniosek co najmniej jednej trzeciej Stron lub Sekretarza Generalnego.
3. Komitet Stron przyjmuje własny regulamin.
4. Każda Strona, która nie jest członkiem Rady Europy, wnosi wkład w finansowanie działań Komitetu Stron. Składkę Strony niebędącej członkiem Rady Europy ustala wspólnie Komitet Ministrów i Strona niebędąca członkiem Rady Europy.

Artykuł 47 – Inni przedstawiciele

1. Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy, Komisarz Praw Człowieka Rady Europy, Europejski Komitet Problematyki Przestępczości (CDPC) oraz inne właściwe komitety międzyrządowe Rady Europy wyznaczają po jednym przedstawicieli do Komitetu Stron.
2. Komitet Ministrów może, po konsultacji z Komitetem Stron, zwrócić się do innych organów Rady Europy o wyznaczenie przedstawiciela do tego Komitetu.
3. Przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności organizacji pozarządowych, mogą zostać dopuszczeni do udziału w charakterze obserwatorów w pracach Komitetu Stron zgodnie z procedurą ustanowioną w odpowiednich przepisach Rady Europy.
4. Przedstawiciele wyznaczeni na podstawie ust. 1–3 niniejszego artykułu uczestniczą w posiedzeniach Komitetu Stron bez prawa głosu.

Artykuł 48 – Funkcje Komitetu Stron

1. Komitet Stron monitoruje wykonanie niniejszej konwencji. Regulamin wewnętrzny Komitetu Stron określa procedurę oceny wykonania niniejszej konwencji.

2. Komitet Stron ułatwia gromadzenie, analizę i wymianę informacji, doświadczeń oraz dobrych praktyk między państwami w celu zwiększenia ich zdolności do ochrony środowiska poprzez prawo karne.
3. Komitet Stron, w stosownych przypadkach:
 - (a) ułatwia skuteczne stosowanie i wykonanie niniejszej konwencji, łącznie z identyfikacją problemów oraz skutków wynikających z wszelkich oświadczeń lub zastrzeżeń złożonych zgodnie z niniejszą konwencją; oraz
 - (b) wyraża opinie odnośnie do wszelkich pytań dotyczących stosowania niniejszej konwencji oraz ułatwia wymianę informacji dotyczących znaczącego postępu prawnego, politycznego lub technicznego.
4. Sekretariat Rady Europy wspomaga Komitet Stron w wykonywaniu jego funkcji stosownie do niniejszego artykułu.
5. Europejski Komitet Problematyki Przestępczości (CDPC) jest okresowo informowany o działaniach, o których mowa w ust. 1–3 niniejszego artykułu.

Rozdział IX – Związek z innymi źródłami prawa międzynarodowego

Artykuł 49 – Związek z innymi źródłami prawa międzynarodowego

1. Niniejsza konwencja nie ma wpływu na prawa i obowiązki wynikające z międzynarodowego prawa zwyczajowego ani z innych umów międzynarodowych, których Strony niniejszej konwencji są lub staną się stronami, a które zawierają postanowienia dotyczące kwestii objętych niniejszą konwencją.
2. Strony niniejszej konwencji mogą zawierać między sobą dwustronne lub wielostronne porozumienia dotyczące kwestii będących przedmiotem niniejszej konwencji w celu uzupełnienia lub wzmocnienia jej postanowień lub ułatwienia wdrażania zasad określonych w konwencji.
3. Żadne z postanowień niniejszej konwencji nie ma wpływu na prawa, obowiązki i zobowiązania państw i osób fizycznych określone w prawie międzynarodowym.

Rozdział X – Poprawki do konwencji

Artykuł 50 – Poprawki do konwencji

1. Każdą propozycję poprawki do niniejszej konwencji przedstawiona przez Stronę przedkłada się Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy, ten zaś przekazuje je państwom członkowskim Rady Europy, jej sygnatariuszom, Stronom, Unii Europejskiej, państwom zaproszonym do podpisania niniejszej konwencji zgodnie z postanowieniami art. 53 oraz wszystkim państwom zaproszonym do przystąpienia do niniejszej konwencji zgodnie z postanowieniami art. 54.
2. Komitet Ministrów Rady Europy rozpatruje zaproponowane poprawki i, po zasięgnięciu opinii Stron konwencji niebędącymi członkami Rady Europy, może przyjąć poprawkę większością głosów zgodnie z art. 20 lit. d) Statutu Rady Europy.
3. Tekst każdej poprawki przyjętej przez Komitet Ministrów zgodnie z ust. 2 niniejszego artykułu przekazuje się Stronom do akceptacji.
4. Wszystkie poprawki przyjęte zgodnie z ust. 2 niniejszego artykułu wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie miesiąca od dnia, w którym

wszystkie Strony poinformują Sekretarza Generalnego Rady Europy o zatwierdzeniu takich poprawek.

Rozdział XI – Postanowienia końcowe

Artykuł 51 – Skutki niniejszej konwencji

1. Postanowienia niniejszej konwencji nie naruszają przepisów prawa krajowego i wiążących umów międzynarodowych, które obowiązują lub wejdą w życie i na mocy których osobom przysługują lub przysługiwałyby korzystniejsze uprawnienia jeżeli chodzi o zapobieganie i zwalczanie przestępstw przeciwko środowisku.
2. Strony będące państwami członkowskimi Unii Europejskiej stosują we wzajemnych stosunkach przepisy Unii Europejskiej regulujące sprawy objęte zakresem niniejszej konwencji. Powyższe postanowienie pozostaje bez uszczerbku dla pełnego stosowania niniejszej konwencji w relacjach tych Stron z innymi Stronami.

Artykuł 52 – Rozstrzyganie sporów

1. W przypadku sporów dotyczących wykonania lub interpretacji postanowień niniejszej konwencji Strony powinny najpierw starać się je rozwiązać w drodze negocjacji, koncyliacji, arbitrażu lub w jakikolwiek inny pokojowy sposób przyjęty na mocy porozumienia między nimi.
2. Komitet Ministrów Rady Europy może ustanowić procedury rozwiązywania sporów dostępne dla Stron, jeżeli wyrażą one na to zgodę.

Artykuł 53 – Podpisanie i wejście w życie

1. Niniejsza konwencja jest otwarta do podpisu dla państw członkowskich Rady Europy, państw niebędących jej członkami, które brały udział w jej opracowaniu oraz dla Unii Europejskiej.
2. Niniejsza konwencja podlega ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu. Dokumenty ratyfikacyjne, przyjęcia lub zatwierdzenia składa się Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy.
3. Niniejsza konwencja wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia kiedy 10 sygnatariuszy, w tym co najmniej osiem państw członkowskich Rady Europy, wyrazi zgodę na związanie się konwencją zgodnie z ust. 2 niniejszego artykułu.
4. W stosunku do Unii Europejskiej lub każdego państwa, o którym mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, które później wyrazi zgodę na związanie się niniejszą konwencją wejdzie ona w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia.

Artykuł 54 – Przystąpienie do konwencji

1. Po wejściu w życie niniejszej konwencji Komitet Ministrów Rady Europy może, po zasięgnięciu opinii Stron konwencji i otrzymaniu ich jednomyślnej zgody, zaprosić każde państwo niebędące członkiem Rady Europy, które nie brało udziału w opracowaniu niniejszej konwencji, do przystąpienia do niej, na podstawie decyzji podjętej większością określoną w art. 20 lit. d) Statutu Rady Europy, z zastrzeżeniem jednomyślności przedstawicieli Stron uprawnionych do zasiadania w Komitecie Ministrów.

2. W odniesieniu do każdego państwa przystępującego konwencja wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od daty złożenia Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy dokumentu przystąpienia.

Artykuł 55 – Zakres terytorialny

1. Każde państwo lub Unia Europejska może, w chwili podpisywania lub składania dokumentu ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, wskazać terytorium lub terytoria, na których niniejsza konwencja będzie stosowana.
2. Każda Strona może, w jakimkolwiek późniejszym terminie, w drodze oświadczenia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy, rozszerzyć stosowanie niniejszej konwencji na jakiekolwiek inne terytorium wskazane w oświadczeniu i za którego stosunki międzynarodowe odpowiada lub w którego imieniu upoważniona jest podejmować zobowiązania. W odniesieniu do takiego terytorium konwencja wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia otrzymania przez Sekretarza Generalnego takiego oświadczenia.
3. Każde oświadczenie złożone zgodnie z dwoma poprzedzającymi ustępami może, w odniesieniu do każdego terytorium określonego w każdym takim oświadczeniu, zostać wycofane poprzez zawiadomienie skierowane do Sekretarza Generalnego Rady Europy. Wycofanie staje się skuteczne pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia otrzymania takiej notyfikacji przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł 56 – Zastrzeżenia

1. Nie można składać żadnych zastrzeżeń w odniesieniu do jakichkolwiek postanowień niniejszej konwencji, z wyjątkami określonymi w ust. 2 i 3 niniejszego artykułu.
2. Każde państwo lub Unia Europejska może zadeklarować, w chwili podpisywania lub składania dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, w drodze oświadczenia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy, że zastrzega sobie prawo niestosowania lub stosowania tylko w określonych przypadkach lub na określonych warunkach postanowień zawartych w art. 33 ust. 1 lit. d) niniejszej konwencji.
3. Na podstawie swojego prawa zharmonizowanego organizacja integracji regionalnej oraz państwa członkowskie tej organizacji mogą, w chwili podpisywania niniejszej konwencji lub składania dokumentów ratyfikacyjnych, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, w drodze oświadczenia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy, określić:
 - (a) zakres pojęcia „bezprawny” użytego w art. 3 lit. a) niniejszej konwencji; oraz
 - (b) zakres pojęć „prawo krajowe”, „przepisy krajowe”, „chronione” i „wymóg” stosowanych w celu zdefiniowania przestępstw, o których mowa w art. 13 i 14, 19–22 oraz art. 26–30 niniejszej konwencji.
4. Każda Strona może, w całości lub częściowo, wycofać zastrzeżenie poprzez oświadczenie skierowane do Sekretarza Generalnego Rady Europy. Wycofanie staje się skuteczne w dniu jego otrzymania.

Artykuł 57 – Wypowiedzenie

1. Każda Strona może w dowolnym czasie wypowiedzieć niniejszą konwencję, w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy.

2. Wypowiedzenie takie staje się skuteczne pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia otrzymania notyfikacji przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł 58 – Notyfikacja

Sekretarz Generalny Rady Europy notyfikuje państwom członkowskim Rady Europy, państwom niebędącym członkami, które uczestniczyły w opracowaniu niniejszej konwencji, Sygnatariuszom, Stronom, Unii Europejskiej oraz państwom zaproszonym do przystąpienia do konwencji:

- (a) każdy akt podpisania;
- (b) złożenie wszelkich dokumentów ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia i przystąpienia;
- (c) każdą datę wejścia w życie niniejszej konwencji zgodnie z art. 53 i 54;
- (d) każdą poprawkę przyjętą zgodnie z art. 50 i datę jej wejścia w życie;
- (e) każde zastrzeżenie i wycofanie zastrzeżenia złożone zgodnie z art. 56;
- (f) każde wypowiedzenie dokonane zgodnie z postanowieniami art. 57; lub
- (g) każdy inny akt, notyfikację lub powiadomienie odnoszące się do niniejszej konwencji.

Na dowód czego niżej podpisani, będąc do tego należycie upoważnieni, złożyli swoje podpisy pod niniejszą konwencją.

Sporządzono w [...] dnia [...] [...] [202x] r. w językach angielskim i francuskim, przy czym oba teksty są jednakowo autentyczne, w jednym egzemplarzu, który zostanie złożony w archiwum Rady Europy. Sekretarz Generalny Rady Europy przekaze uwierzytelnione kopie konwencji wszystkim państwom członkowskim Rady Europy, państwom niebędącym członkami, które uczestniczyły w opracowaniu niniejszej konwencji, Unii Europejskiej oraz państwom zaproszonym do przystąpienia do konwencji.

ZAŁĄCZNIK 2

Zastrzeżenie dotyczące definicji niektórych terminów w Konwencji Rady Europy o ochronie środowiska poprzez prawo karne

Zgodnie z art. 56 ust. 3 Konwencji o ochronie środowiska poprzez prawo karne (zwanej dalej „konwencją”) Unia Europejska oświadcza, że w przypadku Unii Europejskiej pojęcie „prawo krajowe” użyte w art. 3 lit. a) konwencji do zdefiniowania terminu „bezprawny” oznacza prawo Unii, które przyczynia się do realizacji jednego z celów polityki Unii w dziedzinie środowiska określonych w art. 191 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, jak również przepisy ustawowe, wykonawcze lub administracyjne państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub decyzję podjętą przez właściwy organ państwa członkowskiego, która wprowadza w życie odpowiednie prawo Unii. To samo znaczenie ma zastosowanie do pojęć „prawo krajowe” i „przepisy krajowe” stosowanych do celów zdefiniowania danego zachowania zgodnie z art. 14, 19, 20, 21, 26, 29 i 30 konwencji. Ponadto pojęcia „chronione” i „wymóg” stosowane do celów zdefiniowania danego zachowania na podstawie art. 13, 22, 27, 28 i 29 konwencji interpretuje się zgodnie z prawem krajowym zdefiniowanym powyżej.